YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5 (2)

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2026

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, may.
2-qism

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTLAR TAHLILINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO‘NALISHLARI 12
Xudoyberdiyev Ulug‘bek Axmad o‘g‘li

O‘ZBEKISTON KOMPANIYALARIDA DIVIDEND SIYOSATI JOZIBADORLIGINI OSHIRISH 16
Shermuxamedov Akmal Komiljonovich

РАЗВИТИЕ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ФИНТЕХА И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА 21
Салимова Зиёда Рустамжон қизи

ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARIDA YO‘QOTISHLAR HISOBI UCHUN ISHCHI HISOBVARAQLARI TIZIMINI ISHLAB CHIQISH 27
Xojimurodov Zuxriddin Shukurullo o‘g‘li

RAQAMLI MUHITDA BANK XIZMATLARINI MASOFADAN KO‘RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH 32
Azlarova Aziza Axrorovna

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SOLIQ ORGANLARI FAOLIYATINI SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 36
Soyibova Matluba Ahmedboyevna

O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI 41
M.O. Yo‘ldoshova

NARXLARNI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY KONSEPSIYASI SIFATIDA DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISH 45
Anvar Deberdiyev

SOLIQ MA‘MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOT KO‘LAMINI QISQARTIRISH YO‘LLARI 49
Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich

STARTAP EKOTIZIMLARINI RAG‘BATLANTIRISHNING SOLIQ MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: GLOBAL MUAMMOLAR VA HUDUDIY IMKONIYATLAR 55
Ishimova Mohinur Absalomovna

UMUMIY OVQATLANISH TIZIMIDA B2B MARKETINGINI JORIY ETISH. (XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 61
Zakirova Gulnoza Qudratovna, Aliyeva Gulnora Ildarovna

TIBBIYOT TASHKILOTLARIDA NOMOLIYAVIY AKTIVLAR HISOBI AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 67
Iskanov Xoljigit Nurkosimovich

RAQAMLI TA’LIM TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISH MARKAZIDA ICHKI AUDIT TIZIMINI TASHIL ETISH AMALIYOTI 73
Suyunov Yorqin Bekmurodovich, Nazarov Ubaydulla Abdumannapovich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MONOPOLIYAGA QARSHI SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 79
Yuldashev Akmal Kiyomovich

TOG‘-KON KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIM HOLATINI BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIK ZAXIRALARINI ANIQLASH 83
Abirova Nargizabonu

YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI VA ULARNING MILLIY RIVOJLANISHI 88
Turayev Abduvohid Kuldashevich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

IQTISODIYOTNING INNOVATSION TARAQQIYOTI SHAROITIDA MEHNAT RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI....93
Artiqova O‘g‘iljon Zafar qizi

O‘ZBEKISTON MILLIY TELERADIOKOMPANIYASI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA SEMIR MODELIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI....101
Rustamov Zafar

QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH TANNARXINI PASAYTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI....107
Metyakubov Azamat Djumanazarovich

BUXORO ARK ANSAMBLI TURISTIK SIG‘IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH....111
Sulaymonova Malika Maxmudovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o‘g‘li

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПЛАНИРОВАНИЯ, КОНТРОЛЯ И АНАЛИЗА ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ НА МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ....116
Муродов Шавкатжон Фарходович, Зайналов Ж. Р.

XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDAGI INVESTITSION LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISHDA MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO‘LLARI....121
Ochildiyeva Naima Mengziya qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna

TIJORAT BANKLARINING KREDITLASH AMALIYOTIDA SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH....127
Melibayev Sodir Adilovich

TIJORAT BANKLARI RENTABELLIGINI TA’MINLASHDA AKTIVLAR VA REGULYATIV KAPITALNING O‘RNI....135
Sheraliev Abbos Xolmuminovich

DIGITAL TRANSFORMATION OF DECISION-MAKING IN THE NATIONAL ELECTRICITY GRID OF UZBEKISTAN....140
Abdumalik A. Djumanov, Mukhlisa M. Gafurova, Tursunmurod R. Sobirov

VIRTUAL IQTISODIYOTNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH MEXANIZMLARI....147
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich

O‘ZBEKISTON QIMMATLI QOG‘OZLAR BOZORINING RIVOJLANISH HOLATI VA INSTITUTSIONAL TUZILMASI....152
Shamsiddinov Ne’matjon Ashurali o‘g‘li

ASOSIY VOSITALAR HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH....157
To‘ychiyeva Dilnoza Farxod qizi

ELEKTRON TIJORAT BOZORIDA RISKLARNI BAHOLASH MASALALARI....162
Aripov Ulug‘bek Bahodirovich

UY-JOY BOZORINI IPOTEKA KREDITLASH AMALIYOTI ORQALI INTEGRATSIYA QILISH: O‘ZBEKISTON SHAROITIDA RIVOJLANISH YO‘NALISHLARI....166
A’zamxo‘jayeva Nihola Sulaymon qizi

HUDUDIY INVESTITSIYA TARKIBINING IQTISODIY SAMARADORLIKKA DINAMIK TA’SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)....171
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI KREDITLASH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH....175
Bo‘taev O‘tkir Eshboevich

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISHNING INNOVATSION USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH....181
Umarova Malika Nematjanovna

РАЗВИТИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ЗЕЛЕНОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ КАК ФАКТОР СТАНОВЛЕНИЯ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ....187
Рахмонов Джамшид Одил угли

ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В ОРГАНИЗАЦИЯХ КУЛЬТУРЫ УЗБЕКИСТАНА 194
Абдусаламова Фарогат Сунатиллаевна

BANK XIZMATLARI KO‘RSATISH MEZONLARINI ANIQLASH VA ULARNI BAHOLASH 200
Avazbek Jo‘rayev

BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK OMILLARNING IQTISODIY AHAMIYATI 207
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna

ASALARICHILIK XO‘JALIKLARIDA ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 211
Berdimuratov Kuanishbay Genjebaevich

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ ПРОЕКТОВ И ПРОГРАММ 215
Абдупаттоев Абдухакимжон Абдулхамид угли

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING “YASHIL” IQTISODIYOTGA O‘TISH STRATEGIYASI 228
Mohichexra Melikovna Mo‘minova

INKLYUZIV TURIZMNI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI: XALQARO TAJRIBA TAHLILI 233
Dilbar Xasanovna Aslanova, Usmanova Zumrad Islamovna

TA’LIM TIZIMIDA MARKETING YONDASHUVI VA TAMOYILLARINI QO‘LLASHNING NAZARIY ASOSLARI 239
Musayeva Shoira Azimovna, Raxmonova Aziza Tolibovna

MEHMONXONALAR VA OILAVIY MEHMON UYLARI RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI 245
Boynazarov Ulug‘bek Egamberdiyevich

HUDUDLARNING TURISTIK SALOHIYATIDAN FOYDALANISH ORQALI ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI 250
Daminov Mirvoxid Isroilovich

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING BARQAROR IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIRI: MAKROIQTISODIY VA TARMOQ KO‘RSATKICHLARI ASOSIDA TAHLIL 255
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich

OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINING INNOVATSION SAMARADORLIKKA TA’SIRI 264
Abdunabiyev Sirojiddin G‘anijon o‘g‘li

ИССЛЕДОВАНИЕ АКТИВНОСТИ И СТАБИЛЬНОСТИ КАТАЛИЗАТОРОВ В ПРОЦЕССЕ ГИДРООЧИСТКИ НЕФТЕПРОДУКТОВ И ИХ РОЛЬ В ОХРАНЕ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ 271
Тураев Баходир Тиркашевич, Махманов Дониёр Махманович

SURXONDARYO VILOYATI HUDUDIY TURIZM BOZORINING MARKETING TAMOYILLARI ASOSIDAGI KOMPLEKS TAHLILI 276
Namozov Shahzod Maxmud o‘g‘li

INNOVATIVE TRANSFORMATION PROCESSES AND ADVANCED INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE FIELD OF AGRICULTURAL SERVICES 282
Djurayeva Dilnoza Davronovna, Boltayeva Shakhnoza Bebudovna

COMPARISON OF HOSPITAL-BASED AND HOME-BASED REHABILITATION AFTER CERVICAL SPINE SURGERY IN UZBEKISTAN 290
Shokhrukh Ziyavaddinov

O‘ZBEKISTON AKSIYADORLIK JAMIYATLARI MOLIYAVIY KOEFFITSIYENTLARI TAHLILI 299
Norqulov Mirsaid To‘lqin o‘g‘li

TIJORAT BANKLARIDA RAQOBAT MUHITINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI 306
Turdiyev Izatulla Ollaqulovich

XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA IJARA HISOBI TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 312
Xoliqulova Yulduz Panji qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGIGA RAQAMLASHTIRISH VA INNOVATSIYALARNING O‘RNI: XORIJ TAJRIBASI 317
Mavlonov Ozod Ulug‘bekovich

QISHLOQ XO‘JALIGINI RIVOJLANTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING XORIJIY DAVLATLAR ILG‘OR TAJRIBALARI VA ULARNI MAMLAKATIMIZDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI 322
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi

BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH ASOSIDA BOSHQARISHNING ILG‘OR XORIJIY TAJRIBALARI 330
Boltayev Zokirjon Otanazarovich

RAQAMLI IQTISODIYOT TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TO‘LOV QOBILIYATINI TA’MINLASHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI 334
Adilova Zohida Ikromjonovna

MOLIYAVIY AKTIVLAR TARKIBIDAGI DEBITORLIK QARZDORLIKLARINI MHXS TALABLARI ASOSIDA BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI 339
Umurzakov Dilshodbek Xakimovich

ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕНЕДЖМЕНТА В УСЛОВИЯХ УДАЛЁННОЙ РАБОТЫ 345
Хамидов Далер Дилшодович

ISMOIL SOMONIY MAQBARASINING TURISTIK SIG‘IMINI BAHOLASH: BUXORO TARIXIY MARKAZI MISOLIDA 351
Choriyeva Dilovar Tohir qizi, Qilichov Muhriddin Husniddin o‘g‘li

CONSUMER TRUST IN UZBEKISTAN’S E-COMMERCE 356
Erkin Shavqiyev Professor, Ulugmurodov Farkhod

IMPROVING THE FINANCING SYSTEM OF EXPORT ACTIVITIES OF SMALL BUSINESS ENTITIES 362
Karamatdinova Aysawle Parakhatovna

XORIJIY OLIY TA’LIM MUASSASALARINING RAQAMLI MARKETING VOSITALARI TAHLILI: O‘ZBEKISTON SHAROITIDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI 369
Sharopova Nafosat, Xolmamatov Diyorbek

SURXONDARYO VILOYATIDA MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIGA TA’SIR ETUVCHI IJTIMOIY-IQTISODIY OMILLARNI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH 374
Islomov Bobur Bahodir o‘g‘li

XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA ASOSIY VOSITALARGA AMORTIZATSIYA HISOBLASH USULLARI VA AUDITORLIK HISOBOTINI TAKOMILLASHTIRISH 380
Xasanov Shoxrux Raximjonovich

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTINI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA REAL SEKTOR KORXONALARINING ROLI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 385
Sobitova Ra’no Solidjonovna, Babaxadjayev Firdavs Bahodir o‘g‘li

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE NEW UZBEK CONSULTING SERVICES MARKET AND METHODS FOR ASSESSING THE POTENTIAL FOR ATTRACTING INVESTMENTS 388
Usmonova Dilfuza Ilkhomovna

RESPUBLIKAMIZDA UMUMIY OVQATLANISH SOHASI XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARDAN FOYDALANISH 394
Kalanova Moxigul Baxritdinova

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA KORXONA BOSHQARUVINING TASHKILIY-IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 399
Azlarova Munira Muhammad-Amin qizi, Yoqubov Madaminbek Abdurahim o‘g‘li

BALIQCHILIK SOHASIDA TADBIRKORLIK MAJMUALARINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING ROSSIYA TAJRIBASI VA UNI O‘ZBEKISTONDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI 406
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA CHIQINDILARNI BOSHQARISH TIZIMINING ZAMONAVIY MODELLARI 416
Xasanov Komil Mutalibjanovich

TOSHKENT VILOYATI QISHLOQ HUDUDLARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY-IQTISODIY OMILLARI: EMPIRIK TAHLIL 421
Saidakbarova Ziyoda Doniyor qizi

METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR FINANCIAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF ADDITIONAL ACTIVITIES IN FARM ENTERPRISES 426
Kalimbetov Khaliknazar Kurbanbaevich

KIMYO SANOATI KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH YO‘NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH........ 432
Suyarov Shaxzod Salim o‘g‘li

XALQARO MOLIYA TASHKILOTLARIDAN O‘ZBEKISTONGA JALB ETILGAN IMTIYOZLI MABLAG‘LARNING SAMARADORLIGI 438
Turdiyeva Zarnigor Asqar qizi

NAVOIY VILOYATIDA TURIZM XIZMATLARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH........ 442
Turayev Abduvoxid Kuldashevich

TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKNI BOSHQARISHNING XORIJIY AMALIYOTI........ 448
Turg‘unov Nodirbek Muminjanovich

KORXONALARDA STRATEGIK REJANI ISHLAB CHIQISH DARAJALARI VA BOSQICHLARI 452
Zaripova Sayohat Zafarovna

IQLIM O‘ZGARISHINING AGRAR IQTISODIYOTGA TA’SIRI: NAZARIY YONDASHUVLAR VA XALQARO TAJRIBA........ 457
Ozodxon Mahmudovna Qo‘ziboyeva, Anvarbekov Fayzullo Rustamjon o‘g‘li, Rahmonova Xosiyatxon Fayzullo qizi

WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF BANKING SERVICES THROUGH THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BIG DATA TECHNOLOGIES........ 462
Mamatova Sevara Ilhom kizi

O‘ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISK MENEJMENT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH........ 470
Toshpulatov Davron Akromovich

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH: HOLAT, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR........ 477
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna

YASHIRIN IQTISODIYOTNING RASMIY IQTISODIYOTGA TA’SIRINI BAHOLASH MUAMMOLARI 482
Bobojonov Azimjon Akmal o‘g‘li

NAVOIY VILOYATI QIZILQUM CHO‘LLARIDA XALQARO TURIZMNI TASHKIL QILISH VA RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK YO‘NALISHLARI........ 486
Turayev Abduvoxid Kuldashevich

BARQAROR SHAHAR RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ULARNING IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIRI: TANLANGAN DAVLATLAR VA O‘ZBEKISTON MISOLIDA 493
Dadabayeva Nigora Muxamatxanovna, Jahongirova Muazzamxon Jahongir qizi

AUDIT TEKSHIRUVLARIDA AUDIT DALILLARINI YIG‘ISH AMALIYOTINI ZAMONAVIY IT TEXNOLOGIYALARDAN VA “MACHINE LEARNING” DAN FOYDALANGAN HOLDA TAKOMILLASHTIRISH (“IPAK YO‘LI” AITB MISOLIDA)........ 499
Eshqurbonov Bahrom Norsoat o‘g‘li

O‘ZBEKISTONDA OLIY TA’LIM BITIRUVCHILARINING MEHNAT BOZORIGA INTEGRATSIYASI: RAQAMLI KO‘NIKMALAR OMILINING ROLI........ 506
Eshbo‘riev Umarbek Rashidovich

KOMPANIYALAR MOLIYASINING BARQARORLIGINI TA’MINLASH YO‘LLARI........ 518
Rasulov Jasurbek Abdurasulovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ZAMONAVIY BAHOLASH FAOLIYATIDA PYTHON DASTURLASH TILINI QO‘LLASHNING USLUBIY ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI 522
Shaminov Abbosjon Faxriddin o‘g‘li

MINTAQADA SANOAT TARMOQLARIGA INVESTITSIYALARNI JALB ETISHNING TASHKILIY-IQTISODIY YO‘NALISHLARI 527
Maxmudov Jasurbek Ergashevich

MINTAQADA SANOAT TARMOQLARIGA INVESTITSIYALARNI JALB ETISHNING TASHKILIY-IQTISODIY YO'NALISHLARI

Maxmudov Jasurbek Ergashevich
Buxoro davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi
Email: jasur77@gmail.com
https://orcid.org/0009-0007-2002-9221

Annotatsiya. Mazkur maqolada mintaqada sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etishning tashkiliy-iqtisodiy yo'nalishlari kompleks yondashuv asosida tadqiq etilgan. Unda sanoat sohasining investitsion jozibadorligini oshirish omillari, investitsiyalarni jalb etish mexanizmlari hamda tashkiliy va iqtisodiy instrumentlar tizimi ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Shuningdek, sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb qilishda infratuzilma, davlat qo'llab-quvvatlashi, institutsional muhit va innovatsion rivojlanishning o'rni tahlil qilinib, ularni takomillashtirish bo'yicha ilmiy takliflar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijasida sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etishning samarali yo'nalishlari aniqlangan.

Kalit so'zlar: sanoat tarmoqlari, investitsiyalar, investitsion jozibadorlik, tashkiliy-iqtisodiy mexanizm, mintaqaviy rivojlanish, sanoat siyosati, investitsion muhit, innovatsiyalar.

Abstract. This article studies the organizational and economic directions of attracting investments to industrial sectors in the region based on an integrated approach. It scientifically substantiates the factors of increasing the investment attractiveness of the industrial sector, mechanisms for attracting investments, and a system of organizational and economic instruments. Also, the role of infrastructure, state support, institutional environment and innovative development in attracting investments to industrial sectors is analyzed, and scientific proposals for their improvement are developed. As a result of the study, effective directions of attracting investments to industrial sectors have been identified.

Key words: industrial sectors, investments, investment attractiveness, organizational and economic mechanism, regional development, industrial policy, investment environment, innovations.

Аннотация. В данной статье на основе комплексного подхода исследуются организационно-экономические направления привлечения инвестиций в промышленные сектора региона. Научно обосновываются факторы повышения инвестиционной привлекательности промышленного сектора, механизмы привлечения инвестиций и система организационно-экономических инструментов. Также анализируется роль инфраструктуры, государственной поддержки, институциональной среды и инновационного развития в привлечении инвестиций в промышленные сектора и разрабатываются научные предложения по их совершенствованию. В результате исследования определены эффективные направления привлечения инвестиций в промышленные сектора.

Ключевые слова: промышленные сектора, инвестиции, инвестиционная привлекательность, организационно-экономический механизм, региональное развитие, промышленная политика, инвестиционная среда, инновации.

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiy rivojlanish sharoitida mintaqalarning sanoat salohiyatini oshirish va iqtisodiy o'sishni jadallashtirishda investitsiyalarni jalb etish masalasi alohida strategik ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, sanoat tarmoqlariga yo'naltirilgan investitsiyalar iqtisodiyotning tarkibiy transformatsiyasini ta'minlash, yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish hamda eksport salohiyatini oshirishning muhim omili hisoblanadi.

Mintaqaviy rivojlanish nuqtai nazaridan sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etish faqat moliyaviy resurslar oqimini ko'paytirish bilangina cheklanmaydi. Bu jarayon o'z ichiga tashkiliy, institutsional, infratuzilmaviy va iqtisodiy mexanizmlarning uyg'unlashuvini talab etadi. Shu bois investitsiyalarni jalb etishda kompleks yondashuvni qo'llash zarurati ortib bormoqda.

Bugungi kunda investorlar qaror qabul qilishda ishlab chiqarish infratuzilmasi, logistika imkoniyatlari, energiya ta'minoti, davlat tomonidan yaratilgan imtiyozlar, institutsional muhit barqarorligi hamda innovatsion

salohiyat kabi omillarga katta e'tibor qaratmoqda. Bu esa sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etishning tashkiliy-iqtisodiy yo'nalishlarini ilmiy asosda ishlab chiqish zaruratini yuzaga keltiradi.

Shu bilan birga, mavjud ilmiy tadqiqotlarda sanoat sohasiga investitsiyalarni jalb etish masalasi keng yoritilgan bo'lsa-da, uning mintaqaviy kesimdagi tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari yetarli darajada tizimli va kompleks tarzda o'rganilmagan. Ayniqsa, sanoat tarmoqlarining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda investitsiyalarni jalb etishning samarali yo'nalishlarini aniqlash dolzarb ilmiy muammo sifatida namoyon bo'lmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mintaqada sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etish masalasi iqtisodiy adabiyotlarda sanoat siyosati, hududiy raqobatbardoshlik, ishlab chiqarish klasterlari, texnologik modernizatsiya va tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar bilan bog'liq holda o'rganiladi.

UNCTAD tadqiqotlarida investitsiya siyosati sanoat siyosatining ajralmas qismi sifatida talqin qilinadi. Unda infratuzilma, malaka, texnologiya va ishlab chiqarish quvvatlariga yo'naltirilgan chora-tadbirlar sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etishning muhim omillari sifatida ko'rsatiladi.

UNIDO sanoat rivojlanishi bo'yicha hisobotlarida sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etishda barqaror va inklyuziv sanoatlashtirish, texnologik yangilanish hamda ishlab chiqarish ekotizimlarini rivojlantirish muhimligi ta'kidlanadi. Bu yondashuv sanoat investitsiyalarini faqat kapital qo'yilma emas, balki uzoq muddatli tarkibiy modernizatsiya vositasi sifatida ko'rishga imkon beradi.

OECD tadqiqotlarida sanoat transformatsiyasidagi hududlar uchun klasterlar, mintaqaviy brendlar, korxonalar tarmoqlari va innovatsion ekotizimlarni rivojlantirish investitsion jozibadorlikni oshiruvchi asosiy mexanizmlar sifatida ko'rsatiladi. Bu yondashuv sanoat investitsiyalarini jalb etishda hududiy ixtisoslashuv va kooperatsiya muhimligini asoslaydi.

Jahon bankining sanoat siyosati bo'yicha yondashuvlarida investitsiyalarni yangi va istiqbolli yo'nalishlarga rag'batlantirish, samarasi past loyihalarni esa bosqichma-bosqich cheklash zarurligi qayd etiladi. Bunda sanoat parklarini rivojlantirish, malaka oshirish va aniq maqsadli rag'batlantirish choralaridan foydalanish samarali deb baholanadi.

Yevropa Komissiyasi va OECD tomonidan sanoat transformatsiyasidagi hududlar bo'yicha ishlab chiqilgan yondashuvlarda ilg'or ishlab chiqarish, malakali kadrlar, ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalarga yo'naltirilgan investitsiyalar hududiy sanoat raqobatbardoshligini oshirishning muhim sharti sifatida baholanadi.

D.E. Suinisheva tadqiqotida sanoat klasterlari iqtisodiy rivojlanish va sanoat siyosatini amalga oshirishning samarali mexanizmi sifatida tahlil qilinadi. Klaster yondashuvi sanoat korxonalari, yetkazib beruvchilar, xizmat ko'rsatuvchi tuzilmalar va ilmiy tashkilotlar o'rtasida kooperatsiyani kuchaytirib, investitsion jozibadorlikni oshiradi.

M. Haydarova hududlar va tarmoqlar kesimida investitsion jozibadorlikni baholash masalasini o'rganib, sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etishda hududning tarmoq tarkibi, investitsiya xavfi va iqtisodiy daromadlilik ko'rsatkichlarini hisobga olish zarurligini asoslaydi. Bu yondashuv sanoat investitsiyalarini baholashda hududiy va tarmoq omillarini uyg'unlashtirish imkonini beradi.

Yuqoridagi adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mintaqada sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etish faqat moliyaviy resurslar hajmi bilan emas, balki sanoat infratuzilmasi, klasterlashuv, innovatsion ekotizim, kadrlar salohiyati, tarmoq ixtisoslashuvi va maqsadli rag'batlantirish mexanizmlari bilan belgilanadi. Shu sababli, mazkur maqolada sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etish tashkiliy va iqtisodiy instrumentlarning o'zaro uyg'unlashgan tizimi sifatida tadqiq etiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda mintaqada sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etish yo'nalishlarini o'rganish uchun tizimli tahlil, taqqoslash va umumlashtirish usullari qo'llanildi. Tizimli yondashuv orqali sanoat tarmoqlari va investitsion jarayonlar o'zaro bog'liqlikda tahlil qilindi, taqqoslash usuli yordamida investitsiyalarni jalb etish omillari baholandi. Umumlashtirish natijasida esa tashkiliy-iqtisodiy yo'nalishlarning samarali modeli shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mintaqada sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etish hududiy iqtisodiyotning tarkibiy modernizatsiyasi, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, eksportbop mahsulotlar ulushini oshirish va yangi ish o'rinlarini yaratishda muhim omil hisoblanadi. Sanoat investitsiyalari boshqa yo'nalishlardan farqli ravishda yuqori kapital

sig'imi, uzoq muddatli qaytim, texnologik yangilanish va kooperatsion aloqalarning kengayishi bilan ajralib turadi (1-jadval).

1-jadval. Mintaqada sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etishning tashkiliy-iqtisodiy yo'nalishlari va baholash ko'rsatkichlari[1]

№	Yo'nalish	Iqtisodiy mazmuni	Asosiy baholash ko'rsatkichlari	Investitsion ta'sir mexanizmi
1	Sanoat zonalari va erkin iqtisodiy hududlar	Tayyor infratuzilmaga ega ishlab chiqarish maydonlarini yaratish	Sanoat zonalari soni, jalb qilingan investitsiyalar hajmi (mlrd so'm)	Investor xarajatlarini kamaytiradi va loyihalarni tezlashtiradi
2	Klasterlashuv va kooperatsiya	Korxonalar o'rtasida ishlab chiqarish zanjirlarini shakllantirish	Klasterlar soni, kooperatsiya ulushi (%)	Resurslardan samarali foydalanish va ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi
3	Soliq va moliyaviy rag'batlantirish	Imtiyozlar, subsidiyalar, kreditlash mexanizmlari	Imtiyozli kreditlar hajmi, soliq yengilliklari ulushi (%)	Investitsion xarajatlarni kamaytiradi va investorlarni rag'batlantiradi
4	Texnologik modernizatsiya	Zamonaviy uskunalar va texnologiyalarni joriy etish	Modernizatsiya qilingan korxonalar ulushi (%), texnologik yangilanish darajasi	Yuqori qo'shilgan qiymat yaratadi
5	Eksportga yo'naltirish	Tashqi bozorlarga yo'naltirilgan ishlab chiqarish	Eksport hajmi (mln dollar), eksportchi korxonalar ulushi (%)	Valyuta tushumi va investitsiya qaytimini oshiradi
6	Institutsional qo'llab-quvvatlash	Davlat boshqaruvi va huquqiy muhitni takomillashtirish	Ruxsat berish jarayonlari muddati, biznes yuritish indeksi	Investitsion risklarni kamaytiradi

1-jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etish bir nechta o'zaro bog'liq tashkiliy-iqtisodiy yo'nalishlar orqali amalga oshiriladi. Sanoat zonalari va erkin iqtisodiy hududlar investorlar uchun tayyor infratuzilmaviy sharoit yaratib, boshlang'ich xarajatlarni kamaytiradi va investitsion loyihalarni tezlashtiradi.

Klasterlashuv va kooperatsiya ishlab chiqarish zanjirlarini shakllantirish orqali resurslardan samarali foydalanish imkonini beradi. Bu esa mahsulot tannarxini kamaytirib, raqobatbardoshlikni oshiradi. Soliq va moliyaviy rag'batlantirish mexanizmlari esa investitsion qarorlarni rag'batlantiruvchi asosiy iqtisodiy vositalardan biri hisoblanadi.

Texnologik modernizatsiya sanoat tarmoqlarining innovatsion rivojlanishini ta'minlab, yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarishga zamin yaratadi. Eksportga yo'naltirilgan ishlab chiqarish esa investitsiya qaytimini tezlashtirib, valyuta tushumini oshiradi.

Umuman olganda, mazkur yo'nalishlar integratsiyalashgan holda qo'llanilgandagina sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni samarali jalb etish imkoniyati yuzaga keladi (2-jadval).

2-jadval. Sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etish omillari va ularning hududiy iqtisodiy samaradorlikka ta'siri[2]

№	Omil	Iqtisodiy mazmuni	Asosiy ko'rsatkichlar	Investitsion natija	Hududiy iqtisodiy samarasi
1	Ishlab chiqarish infratuzilmasi	Energiya, transport va logistika ta'minoti	Energiya uzilishlari soni, yo'llar sifati indeksi	Investitsiya risklari kamayadi	Loyihalar tez amalga oshadi
2	Malakali kadrlar salohiyati	Texnologik bilim va ko'nikmalarga ega ishchi kuchi	Malakali ishchilar ulushi (%), ta'lim darajasi	Ishlab chiqarish samaradorligi oshadi	Mehnat unumdorligi ortadi
3	Mahalliy xomashyo bazasi	Resurslar bilan ta'minlanganlik darajasi	Mahalliy xomashyo ulushi (%)	Xarajatlar kamayadi	Raqobatbardoshlik oshadi

1 Muallif ishlanmasi
2 Muallif ishlanmasi

4	Innovatsion muhit	Ilmiy tadqiqotlar va texnologik rivojlanish	R&D xarajatlari, innovatsion korxonalar ulushi	Yangi mahsulotlar yaratiladi	Sanoat modernizatsiyasi jadallashadi
5	Bozor infratuzilmasi	Ichki va tashqi bozorlarga kirish imkoniyati	Savdo hajmi, eksport ulushi (%)	Investitsiya qaytimi oshadi	Savdo va ishlab chiqarish kengayadi
6	Davlat siyosati va qo‘llab-quvvatlash	Huquqiy va iqtisodiy rag‘batlantirish	Imtiyozlar soni, davlat dasturlari	Investor ishonchi ortadi	Investitsiyalar barqarorlashadi

2-jadval tahlili sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etishda omillar tizimi kompleks xarakterga ega ekanligini ko‘rsatadi. Ishlab chiqarish infratuzilmasi investitsion jarayonlarning asosiy tayanchi bo‘lib, uning rivojlanganligi investitsion loyihalarning tez va samarali amalga oshirilishini ta’minlaydi.

Malakali kadrlar salohiyati ishlab chiqarishning texnologik darajasini belgilaydi. Bu esa investitsiya samaradorligiga bevosita ta’sir qiladi. Mahalliy xomashyo bazasining mavjudligi esa ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirib, sanoat mahsulotlarining raqobatbardoshligini oshiradi.

Innovatsion muhitning rivojlanishi sanoat tarmoqlarida yangi texnologiyalarni joriy etish va modernizatsiyani jadallashtiradi. Bozor infratuzilmasi esa mahsulotlarni sotish imkoniyatlarini kengaytirib, investitsiya qaytimini tezlashtiradi.

Davlat siyosati va qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari investitsion muhitni barqarorlashtirib, investorlar uchun ishonchli sharoit yaratadi. Umuman olganda, ushbu omillarning uyg‘unlashuvi sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etishning samaradorligini belgilovchi asosiy omillar hisoblanadi (1-rasm).

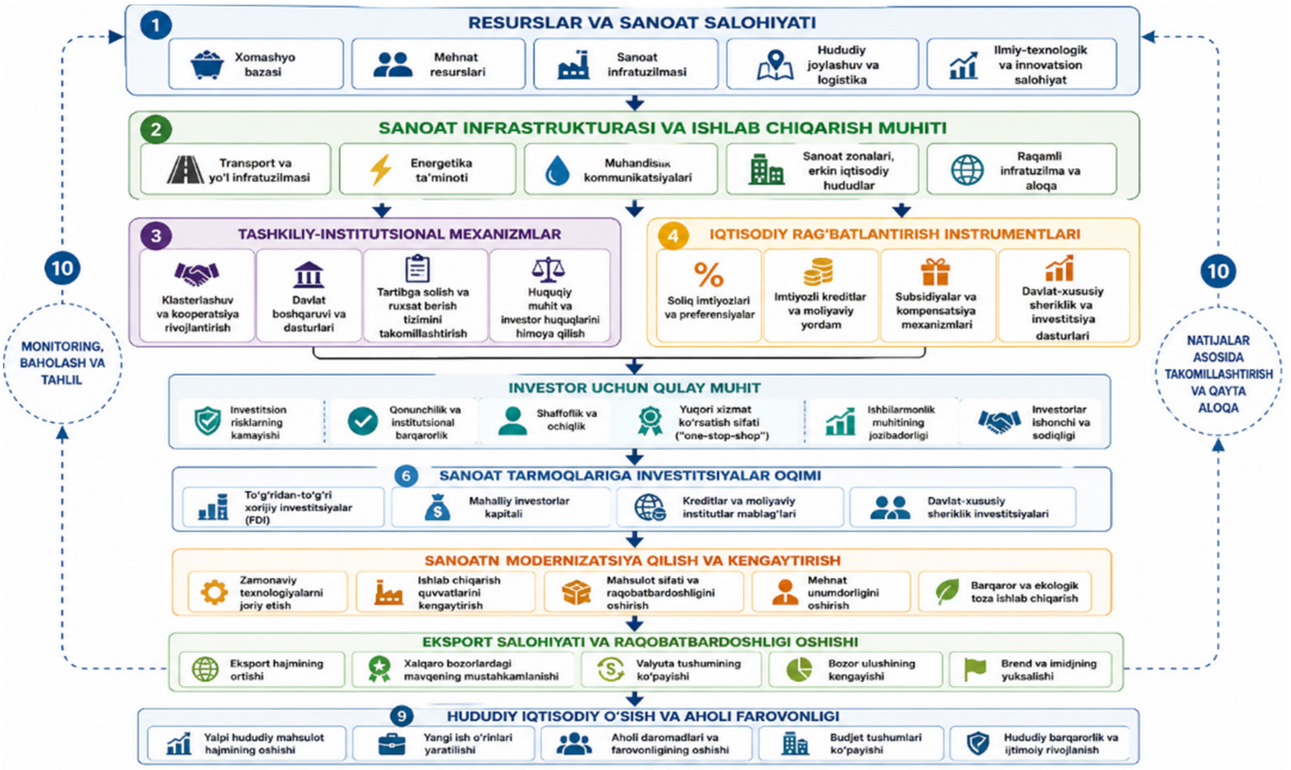

1-rasm. Mintaqada sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etishning integrallashgan tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi

Mazkur rasm mintaqada sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etish jarayonini ko‘p bosqichli, tizimli va integrallashgan mexanizm sifatida ifodalaydi. Modelning boshlang‘ich bosqichi sifatida hududning mavjud sanoat salohiyati va resurs bazasi ko‘rsatilgan bo‘lib, aynan ushbu omil investitsiya jalb etish imkoniyatlarini belgilovchi asosiy manba hisoblanadi.

Keyingi bosqichda sanoat infratuzilmasi va ishlab chiqarish muhiti shakllanadi. Energetika, transport va logistika tizimlarining rivojlanganligi investorlar uchun operatsion xarajatlarni kamaytiradi va loyihalarni amalga oshirishni tezlashtiradi. Shu sababli infratuzilma investitsion jozibadorlikning bazaviy sharti sifatida namoyon bo‘ladi.

Modelning markaziy qismida tashkiliy-institutsional mexanizmlar va iqtisodiy rag‘batlantirish instrumentlari joylashgan bo‘lib, ular investitsion jarayonning eng muhim boshqaruv elementlari hisoblanadi. Klasterlashuv, davlat siyosati, ruxsat berish tizimlari va moliyaviy rag‘batlar investorlar uchun qulay muhit yaratadi hamda investitsion risklarni sezilarli darajada kamaytiradi.

Natijada investorlar uchun barqaror va ishonchli iqtisodiy muhit shakllanadi, bu esa sanoat tarmoqlariga investitsiyalar oqimining kengayishiga olib keladi. Investitsiyalar jalb qilinishi ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, yangi texnologiyalarni joriy etish va ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish imkonini beradi.

Keyingi bosqichda eksport salohiyati va sanoat mahsulotlarining raqobatbardoshligi oshadi. Bu esa hududning xalqaro iqtisodiy tizimga integratsiyalashuvini kuchaytiradi va investitsiya qaytimini tezlashtiradi.

Modelning yakuniy natijasi sifatida hududiy iqtisodiy o‘sish va sanoat rivojlanishi ko‘rsatilgan bo‘lib, bu sanoat investitsiyalarining strategik ahamiyatini tasdiqlaydi.

Umuman olganda, mazkur model shuni ko‘rsatadiki, sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etish faqat moliyaviy omillarga emas, balki resurslar, infratuzilma, institutsional muhit va rag‘batlantirish mexanizmlarining kompleks uyg‘unlashuviga bog‘liq bo‘lib, bu hududiy iqtisodiy siyosatning asosiy yo‘nalishlaridan biri sifatida qaralishi lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur maqolada mintaqada sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etishning tashkiliy-iqtisodiy yo‘nalishlari kompleks yondashuv asosida tahlil qilindi. Olib borilgan tadqiqotlar shuni ko‘rsatdiki, sanoat sektoriga investitsiyalarni samarali jalb etish faqat moliyaviy resurslar mavjudligi bilan emas, balki infratuzilma, institutsional muhit, iqtisodiy rag‘batlantirish va boshqaruv mexanizmlarining uyg‘unlashuviga bog‘liq.

Tahlillar natijasida sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etishda asosiy yo‘nalishlar sifatida sanoat zonalarini rivojlantirish, klasterlashuvni kuchaytirish, soliq va moliyaviy rag‘batlantirish, texnologik modernizatsiya hamda eksportga yo‘naltirilgan ishlab chiqarishni kengaytirish muhim ahamiyat kasb etishi asoslab berildi. Ushbu yo‘nalishlar o‘zaro integratsiyalashgan holda qo‘llanilganda investitsion jozibadorlik sezilarli darajada oshadi.

Shuningdek, investitsiyalarni jalb etishda ishlab chiqarish infratuzilmasi, malakali kadrlar, mahalliy xomashyo bazasi, innovatsion muhit va davlat siyosatining o‘rni hal qiluvchi omillar sifatida aniqlanib, ularning har biri investitsion jarayonlarning samaradorligiga bevosita ta’sir ko‘rsatishi ilmiy jihatdan asoslandi.

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etish ko‘p bosqichli va tizimli jarayon bo‘lib, u resurslar, infratuzilma, institutsional mexanizmlar va iqtisodiy instrumentlarning o‘zaro uyg‘unlashuvi asosida amalga oshiriladi. Ushbu tizimning samarali ishlashi natijasida sanoat modernizatsiyasi jadallashadi, eksport salohiyati kengayadi va hududiy iqtisodiy o‘sish ta’minlanadi.

Umuman olganda, mintaqada sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etishning samaradorligini oshirish uchun kompleks tashkiliy-iqtisodiy yondashuvni joriy etish, investitsion muhitni yanada yaxshilash, davlat va xususiy sektor o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish hamda innovatsion rivojlanishni qo‘llab-quvvatlash zarur. Bu esa hududiy sanoat salohiyatini oshirish va barqaror iqtisodiy rivojlanishni ta’minlashning muhim sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. UNCTAD. World Investment Report 2018: Investment and New Industrial Policies. – Geneva: United Nations, 2018.
2. UNIDO. Industrial Development Report 2024: Turning Challenges into Sustainable Solutions. – Vienna: UNIDO, 2024.
3. OECD. Regions in Industrial Transition 2023: New Approaches to Persistent Problems. – Paris: OECD Publishing, 2023.
4. OECD. Regions in Industrial Transition: Policies for People and Places. – Paris: OECD Publishing, 2019.
5. World Bank. World Development Report 2024. – Washington, DC: World Bank, 2024.
6. Porter M.E. The Competitive Advantage of Nations. – New York: Free Press, 1990.
7. Rodrik D. Industrial Policy for the Twenty-First Century. – Cambridge: Harvard University, 2004.
8. Suinisheva D.E. The Role of Industrial Clustering in Economic Development. – Seoul: KDI School of Public Policy and Management, 2015.
9. Haydarova M. Hududlar va tarmoqlar kesimida investitsion jozibadorlikni baholashning nazariy-uslubiy asoslari // Iqtisodiyot va ta’lim. – 2022. – №4. – B. 112–119.
10. Gulyamov S.S., Abdullayev A.M. Sanoat tarmoqlarini modernizatsiyalashda investitsion siyosatning o‘rni // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2021. – №6. – B. 45–53.
11. Tursunov B.O. Hududlarda sanoat salohiyatini oshirish va investitsiyalarni jalb etish yo‘nalishlari // O‘zbekiston iqtisodiy axborotnomasi. – 2020. – №5. – B. 38–44.
12. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi “2022 — 2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi PF–60-son Farmoni. https://lex.uz/ru/docs/-5841063

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2026. № 5 (2)

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz